

Studiehandledning för kursen

Grundläggande färdigheter i läsning och skrivning, 15 hp, 9GF352

ht 2020

Innehåll

Förord.....	3
Kursmål.....	4
Universitetsförlagd utbildning	4
Verksamhetsförlagd utbildning.....	4
Arbetsgruppen.....	4
Övningsuppgifter	5
Förberedande reflektionsuppgift.....	5
Övningsuppgift 1	5
Övningsuppgift 2	6
Examinationsuppgifter.....	6
Läs- och skrivundervisningsmetoder	6
Kartläggningsuppgift/Opponering	6
Vfu-uppgift	8
Examinerande moment	9
Bedömningsgrunder.....	10
Respons	10
Utvärdering	10
Obligatorisk litteratur.....	11

Bilagor 1–8

Förord

Välkommen till kursen *Grundläggande färdigheter i läsning och skrivning, 9GF352*. I studiehandledningen finner du en presentation av kursens innehåll och arbetsformer. Syftet med denna är att vara en hjälp i arbetet med dina studier under kursen.

Vi i kursteamet önskar dig Lycka till med studierna!

Christina Aminoff (CA)

christina.aminoff@liu.se

Kursansvarig

Maria Lorin (ML)

maria.lorin@liu.se

Kursadministratör

Åsa Järnvall (ÅJ)

asa.jarvall@liu.se

Lärare

Linda Kernell (LK)

linda.kernell@liu.se

Lärare

Mikael Lindqvist (ML)

mikael.lindqvist@liu.se

Kursmentor

Kursmål

Efter avslutad kurs skall den studerande kunna:

- redogöra och problematisera teoretiska perspektiv på lärande och didaktiska förhållningssätt till lärande och undervisning i läsning och skrivning
- beskriva och använda för kunskapsområdet centrala begrepp
- kartlägga, analysera och bedöma barns språkutveckling och olika vägar till skriftspråklighet
- reflektera kring barns skilda förutsättningar för skriftspråkligt lärande
- kritiskt granska didaktiska modeller och undervisningsmetoder med inriktning på det tidiga skriftspråkliga lärandet
- planera, genomföra och utvärdera undervisning med fokus på det tidiga skriftspråkliga lärandet utifrån centrala styrdokument
- granska och diskutera ett vetenskapligt arbete

Universitetsförlagd utbildning

De campusförlagda dagarna består av bland annat föreläsningar, seminarier och gruppdiskussioner. Kursen är baserad på halvfartsstudier, det vill säga 20 timmars arbete i veckan. I dagsläget kommer den första campusförlagda dagen ske via det digitala verktyget Zoom. Eventuellt kommer också fler campusförlagda dagar att ske via Zoom.

Verksamhetsförlagd utbildning

Den verksamhetsförlagda delen av kursen består av tre dagar under veckorna 34–43 enligt överenskommelse med handledaren. Anknnytning till förskolan, förskoleklassens och skolans verksamhet upprätthålles genom de övningsuppgifter som ingår i kursen samt genom medverkan av kursmentorn Mikael Lindqvist.

Arbetsgruppen

I kursen har samarbetet i arbetsgruppen avgörande betydelse. Ni behöver varandra för att diskutera kursens och litteraturens innehåll, för utbyte av idéer och erfarenheter och andra aktiviteter i kursen. Diskussionen förs via lärplattformen Lisam.

Lärarprogrammets organisering i studentarbetsgrupper syftar till att de studerande utvecklar förmågan:

- att tillsammans med andra utveckla lärande, såväl det enskilda som det kollektiva
- till förståelse av lärprocesser hos barn och ungdomar
- till lyhördhet för kommunikations- och grupprocesser
- att kommunicera och leda grupprocesser i yrket
- till självstyrning och eget ansvarstagande
- till demokratiska och delaktiga förhållningssätt
- att ge och ta emot socialt stöd

Arbetsgrupperna består i allmänhet av cirka 6 personer. Det är viktigt att alla medlemmar deltar aktivt i gruppens arbete, eftersom ni kommer att ha stor nytta av varandras tankar och erfarenheter. Vissa övningsuppgifter kommer att bearbetas i arbetsgrupperna via nätet.

Vi hoppas att kursen ”Grundläggande färdigheter i läsning och skrivning” ska ge dig inspiration till och verktyg för att skapa stimulerande skriftspråkliga miljöer för de barn och ungdomar som du kommer att möta/möter i din pedagogiska verksamhet.

Övningsuppgifter

Följande övningsuppgifter är redskap i ditt lärande under kursen. De ska utföras individuellt. Du kommer att ha möjlighet att bearbeta och diskutera ditt arbete i arbetsgruppen genom Lisam.

Inför arbetet med de två första övningsuppgifterna och kartläggningsexaminationen bör du snarast ta kontakt med din handledare för att med hjälp av henne/honom välja ut två barn, företrädesvis en pojke och en flicka och som förväntas följa den förväntade utvecklingen. Dessa barn ”följer” du under kursens gång. Har du verksamhetsfält förskola bör barnen vara cirka 5 år, förskoleklass cirka 6 år och för skola 7–8 år. Du bör också beakta de riktlinjer som finns inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning när det gäller forskningsetiska principer.

För att nå en fullgod kvalitet på dina arbeten ska din text innehålla **teoretisk och praktisk förankring**, samt **egna reflektioner** kring detta. Källhänvisningar och referenslista utformas på vedertaget sätt.

Vid all utskrift använd Times eller Times New Roman, 12 punkter och 1,5 radavstånd.

Förberedande reflektionsuppgift

De flesta människor har ganska diffusa begrepp om vad det innebär att läsa och skriva, hur de lärt sig detta och vilken betydelse det har för individen att behärska det talade såväl som det skrivna språket. Det är färdigheter som tas för givna i vårt samhälle och det är av stort värde att börja fundera på detta inför kursen ”Grundläggande färdigheter i läsning och skrivning”. Ta med din reflektionsuppgift till vår första gemensamma träff i vecka 35. Med detta som underlag kommer uppgiften sedan att diskuteras i gruppen. Nedan finner du några frågor som du kan utgå ifrån.

- Vilken betydelse har språket för oss?
- Hur lär vi oss tala, läsa och skriva?
- Hur ser en god språk-, läs- och skrivutvecklande miljö ut?

Övningsuppgift 1

Barns tankar och attityder till läsning och skrivning

Intervjua dina två valda barn om hur de tänker kring att lära sig läsa och skriva, attityder till läsning och skrivning, läsvanor etcetera. Transkription bifogas inte. Uppgiften, max 1,5 A-4 sidor, läggs in på Lisam (i respektive arbetsgrupp, diskussionstavla Ö1) senast fredagen den 18/9. Under veckorna 39 och 40 diskuteras uppgiften i arbetsgruppen på gruppnivå.

Övningsuppgift 2

Skriftspråkliga miljön

Observera den skriftspråkliga miljön som dina två valda barn vistas i på din vfu-enhet. Här ska både den inre- och yttre miljön uppmärksammas. (Inre miljö = ”klimatet” i rummet, relationen pedagog/barn, barn/barn etcetera. Yttre miljö = klassrummet, grupprummet etcetera). Relatera dina iakttagelser till dina två barns skriftspråkliga utveckling. Se gärna bilaga 1 ”Språkstimuleringsfaktorer att observera i förskola, förskoleklass och skola” i Svensson (2009) inför arbetet med uppgiften. Uppgiften, cirka 1,5 A-4 sida, läggs in på Lisam (i respektive arbetsgrupp, diskussionstavla Ö2 *samt* i mappen Inlämningar) senast fredagen den 16/10. Under veckorna 43 och 44 diskuteras uppgiften i arbetsgruppen på gruppnivå. Individuell respons ges också av lärare.

Examinationsuppgifter

Läs- och skrivundervisningsmetoder

Välj en läs- och skrivundervisningsmetod som antingen utgår ifrån en Phonics eller Whole Language ansats. I anslutning till att du fördjupar dig i din valda ”metod” ska en skriftlig sammanställning göras, där det framgår vad som är kännetecknande för just detta sätt att gripa sig an läs- och skrivinläringen i dess grundläggande stadium. Sammanställningen bör omfatta max 4 A-4 sidor och bör i sitt färdiga skick tjäna som en kort heltäckande beskrivning, samt en kritisk granskning av den ”metod” som du har fördjupat dig i. Uppgiften läggs in på Lisam (i mappen Inlämningar) senast fredagen den 27/11. Individuell respons ges av examinerande lärare.

Ett andra examinationstillfälle kommer att ske i vecka 06 år 2021. Lägg in ditt arbete på Lisam senast den 1/2 år 2021. Ett tredje tillfälle kommer att ske i vecka 20 år 2021. Lägg in ditt arbete på Lisam senast 17/5 år 2021.

Kartläggningsuppgift/Opponering

Examinationsuppgiften består av en kartläggning av två barns läs- och skrivefärdigheter där ett ”nedslag” i barnens utveckling görs. Beskrivningen ska vara så tät som möjligt, vilket innebär att man beaktar så många variabler som möjligt. Detta för att få en så sann bild som möjligt över var barnen befinner sig i sin utveckling. Med hjälp av intervjuer, observationer och dokumentstudier söks kunskap om barnens miljö och lärande. Studier av miljön, samtal med barnen, insamling av material och dokumentation av iakttagelser och upplevelser är material i examinationsuppgiften. Litteraturstudier samt föreläsningar och seminarier ger den teoretiska förankringen och det nödvändiga underlaget för reflektioner kring det insamlade materialet. Tolkning och analys av praxis är grunden för förståelse, kunskapsutveckling och utgör även en del av underlaget för en lärares planering av undervisningen.

Information till föräldrar utformas i samråd med handledaren och den studerande rekommenderas att formulera ett brev till berörda vårdnadshavare för att förklara syftet med kartläggningsexaminationen och sin egen roll i det hela (se de forskningsetiska principerna).

I kursen behandlas ett antal centrala begrepp som den studerande förväntas kunna definiera, samt använda i sitt rätta sammanhang. Följande är exempel på centrala begrepp:

fonologi, semantik, morfologi, syntax, pragmatik, språklig medvetenhet, emergent literacy, literacy, alfabetiska koden, avkodning, språkförståelse, motivation, inkodning, budskap, läs- och skrivutvecklingsstadier, läsförståelsestrategier, phonics/whole language.

I kartläggningsuppgiften ska de centrala begrepp som är passande för just din text ingå.

Kartläggningen presenteras i en text där följande bör ingå (se även bilaga 1 eller 2):

- Ett försättsblad med passande titel och i övre vänstra hörnet: *förnamn, efternamn, LiU-id, kurskod 9GF352, samt inlämningsmånad och år.*
- En kort inledning om studien.
- En beskrivning av tillvägagångssättet (metoden) för insamling av material. Här ingår att redogöra för hur *urvalet* gjorts, hur *intervjuer och observationer* har genomförts (hur, när, var, hur många, med vem...) och vilka *dokument* som samlats in, samt *etiska principer*.
- Resultatet av intervjuer och observationer (bland annat från Ö1 och Ö2) redovisas genom en beskrivning av barnens tankar om läsning och skrivning, samt den yttre och inre miljön.
- Ett längre avsnitt med en tät beskrivning av barnens språk-, alternativt läs- och skrivkunskaper. Beskrivningen styrks av *konkreta exempel* på händelser, situationer, uttalanden eller dokument av olika slag, exempelvis barnens arbeten. Tolkning och analys relateras till *teorier, relevanta begrepp* och *tidigare kunskap* (litteratur, föreläsningar etcetera), allt för att synliggöra den studerandes förståelse av resultatet.
- En sammanfattande kommentar av vad som framkommit av studien.
- En referenslista på de referenser som åberopas i texten enligt vedertaget system.
- Ev. bilagor som komplement.
- Genomgående koppling till adekvat litteratur och gällande styrdokument.

Förfarande vid examination

Varje kartläggningsuppgift redovisas skriftligt och seminariebehandlas, dels genom deltagarnas aktiva medverkan (STN2), och dels genom opponering (OPPO). Deltagarnas aktiva medverkan innebär att *varje studerande ska vara insatt i de olika kartläggningsexaminationerna (ca 5) som hör till den egna examinationsgruppen och presentera 2 relevanta frågeställningar (varav minst 1 ska gälla området språk- läs- och skrivinlärning) som har uppkommit vid läsningen av var och en av dessa arbeten.* Varje studerande ska således även opponera på en kartläggningsexamination. Detta moment utgör en egen examination, men sker vid samma seminarium.

I samband med uppföljningsseminariet av kartläggningsexaminationen lämnar opponenter en *skriftlig sammanställning av sin opposition* (högst 2 A4-sidor) till examinerande lärare.

Sammanställningen ska innehålla:

- en kort sammanfattning av arbetet
- arbetets styrkor och svagheter

Varje arbete seminariebehandlas under 25–30 minuter. Nedan följer en kort presentation som visar ordningen för detta (se även bilaga 3).

1. Examinande lärare öppnar seminariet
2. Författaren ges möjlighet att korrigera eventuella fel
3. Opponenten går kort igenom arbetet med dess syfte, metod, resultat och slutsatser och genomför därefter en kritisk genomgång av arbetet (ca 15 min).
 - Respondenten bemöter kritiken på varje punkt
 - Opponenten håller sig till innehållsliga frågor av betydelse.
 - Helhetsomdömet värderas
4. Ordet lämnas fritt till övriga seminariedeltagare (ca 10 min)
5. Examinande lärare förklarar seminariet avslutat

Arbetet redovisas och försvaras i vecka 03 år 2021. **Senast onsdagen den 9/12 kl. 10.00** lämnas arbetet in på Lisam (i mappen Inlämningar). Tänk då på att scanna ev. bilagor. Innan utsatt tid ska respondenten också mejla sitt arbete med tillhörande bilagor till opponenten. Varje studerande ska även skicka sin kartläggningsexamination till övriga personer i examinationsgruppen via mejl. Till dessa personer behövs inte bilagor med mera medskickas.

Arbetet kommer efter inlämnandet automatiskt skickas till Urkund. Information om tjänsten Urkund hittar du på www.orkund.se

Vilka personer som ingår i examinationsgruppen, vem som opponerar på vem etcetera läggs ut på Lisam några dagar efter det att anmälan har gått ut. **Anmälan till** uppföljningsseminariet av kartläggningsexaminationen/opponeringen sker till kursansvarig **senast måndagen den 30/11**. Vid anmälan uppge namn, LiU-id och kurskod 9GF352.

Kriterier för bedömning av kartläggningsexaminationen/opponering, se bilaga 1 eller 2, samt 3.

Ett andra examinationstillfälle för kartläggningsuppgiften och/eller opponeringen kommer att ske i vecka 10 år 2021. Anmäl ditt deltagande till kursansvarig senast den 15/2 år 2021. Ett tredje tillfälle sker i vecka 20 år 2021. Anmäl till kursansvarig senast den 26/4 år 2021.

Vfu-uppgift

Förberedelse och genomförande:

- 1 Kontakta handledaren i god tid och tillsammans väljer ni ut minst två moment som är
 - kopplade till kursens innehåll och syften
 - anpassade till barnen/eleverna
 - kopplade till förekommande lokala samt centrala styrdokument och kursplaner
- 2 Momenten skall planeras och genomföras enligt planeringsmallen (bilaga 4 eller 5). Detta innebär att två planeringsmallar inlämnas vid vfu-seminariet.
- 3 Genomför sammanlagt minst tre högläsningstillfällen/berättarstunder utöver de två momenten.

Bedömningsgrunder

Godkänd

För att studenten skall bedömas som Godkänd på kursen ska följande krav uppfyllas:

- * Den studerande kan redogöra och problematisera teoretiska perspektiv på lärande och didaktiska förhållningssätt till lärande och undervisning i läsning och skrivning
- * Den studerande kan beskriva och använda för kunskapsområdet centrala begrepp
- * Den studerande kan kartlägga, analysera och bedöma barns språkutveckling och olika vägar till skriftspråklighet
- * Den studerande kan reflektera kring barns skilda förutsättningar för skriftspråkligt lärande
- * Den studerande kan kritiskt granska didaktiska modeller och undervisningsmetoder med inriktning på det tidiga skriftspråkliga lärandet
- * Den studerande kan planera, genomföra och utvärdera undervisning med fokus på det tidiga skriftspråkliga lärandet utifrån centrala och lokala styrdokument
- * Den studerande kan granska och diskutera ett vetenskapligt arbete

Väl Godkänd

För att den studerande ska erhålla betyget Väl Godkänd på kursen måste samma krav som under Godkänd uppfyllas. Dessutom krävs att den studerande visar mycket god förmåga att använda kurslitteraturen som verktyg i självständiga resonemang.

Underkänd

Förutom att den studerande inte uppfyller kraven för Godkänd kan följande kriterier ligga till grund för att den studerande bedöms vara Underkänd på kursen:

- * Den studerande lämnar in skriftligt arbete som i enlighet med universitets policy, betraktas som fusk/plagiat (se bilaga 8)
- * Den studerandes skriftliga produktion utmärks av allmänt tyckande och bristande förankring i kursens litteratur

Respons

Besked om resultat på de examinerande tillfällena kommer att lämnas via Lisam/mejl senast 15 arbetsdagar efter examinationstillfället.

Utvärdering

Utvärdering sker efter varje kurs i programmet och med hjälp av ett webbaserat underlag. Utvärderingarna ska lyfta fram kursens innehåll, dess genomförande och resultat vad gäller kunskapstillskott, nya erfarenheter och professionell utveckling. Kursplanerna är utgångspunkt för utvärderingarna. För att följa undervisnings- och lärandeprocessen förs också kontinuerliga samtal mellan studenter, kursledning och undervisande lärare.

Obligatorisk litteratur

(* = litteraturen finns att hämta på nätet)

Alatalo, Tarja (red.) (2019). *Läsundervisningens grunder*. Malmö: Gleerups.

Doverborg, Elisabeth & Pramling Samuelsson, Ingrid (2012). *Att förstå barns tankar: kommunikationens betydelse*. Stockholm: Liber AB.

Espenakk, Unni, Frost, Jörgen, Klepstad Farevaag, Margaret, Grove, Hans, Horn, Erna, Löge, Inger Kristine, Gees Solheim, Ragnar & Wagner Åse Kari (2008). *Tras. Tidig registrering av språkutveckling. En handbok om språkutveckling hos barn*. Herning: Special-pedagogisk Förlag. + tillhörande *Tras-schema* (med åldersnivå).

Boken och Tras-schema är endast obligatorisk för studenter som har vfu-plats mot förskolan.

Hagtvet, Bente Eriksen (2004). *Språkstimulering. Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur och Kultur.

Hammar Chiriac, Eva & Einarsson, Charlotta & (2013). *Gruppobservationer. Teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Lundberg, Ingvar (2010). *God Skrivutveckling. Kartläggning och undervisning*. Stockholm: Natur och Kultur.

Lundberg, Ingvar & Herrlin, Katarina (2014). *God läsutveckling. Kartläggning och övningar*. Stockholm: Natur och Kultur.

Skolverket (1998/2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 98. Reviderad 2018*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket (2011/2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Reviderad 2019*. Stockholm: Skolverket.

Svensson, Ann-Katrin (2009). *Barnet, språket och miljön*. Lund: Studentlitteratur.

Taube, Karin (2007). *Barns tidiga läsning*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Taube, Karin (2013). *Barns tidiga skrivande*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag.

*Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Westlund, Barbro (2012). *Att undervisa i läsförståelse. Lässtrategier och studieteknik för de första skolåren*. Stockholm: Natur och Kultur.

Internetadress

<http://spica.utv.miun.se/lasaochskriva/> 2020-04-20 kl.10.05

Kriterier för bedömning av kartläggningsexamination Förskola

Arbetet visar/innehåller:

1. Förutsättningar/utgångspunkter (här ingår bland annat tillvägagångssätt för datainsamling)
2. Beskrivning av barnens kunskaper med avseende på uttal, ordproduktion, meningsbyggnad, språkförståelse samt språklig medvetenhet (minst fyra av dessa fem områden ska ingå i arbetet)
3. Tolkning och analys av de ovan valda beskrivna områdena
4. Analyser med koppling till adekvat litteratur – inte en mängd ”lösa antaganden”, du ska ha belegg för det du påstår. Beakta relevanta centrala begrepp för din text
5. Beskrivning av barnens skriftspråkliga miljö
6. Beskrivning av barnen, samt deras tankar/erfarenheter av böcker och berättelser
7. Max 10 sidor (här ingår inte försättsblad, innehållsförteckning, referenslista samt bilagor)
8. Tydlig struktur
9. God språkanvändning
10. Referenser och referenslista på vedertaget sätt. Se häfte med Skrivråd som tillhandahållits i kursen
11. God analytisk förmåga och kunskap som är väl förankrad i kursens innehåll

Godkänd examination av kartläggningen måste **uppfylla alla kriterierna 1–4 och ytterligare minst 3 av de resterande 7**. Därutöver krävs att den studerande visar aktivt deltagande vid examinationsseminariet (se sidan 9 för vad som ingår i ett aktivt deltagande).

För **Väl Godkänd** förväntas att kriterierna **1–11** är uppfyllda. Vid bedömningen läggs särskild tonvikt på punkt 11.

Kriterier för bedömning av kartläggningsexamination Förskoleklass/Skola

Arbetet visar/innehåller:

1. Förutsättningar/utgångspunkter (här ingår bland annat tillvägagångssätt för datainsamling)
2. Beskrivning av barnens kunskaper i läsning och skrivning
3. Tolkning och analys av barnens kunskaper i läsning och skrivning
4. Analyser med koppling till adekvat litteratur – inte en mängd ”lösa antaganden”, du ska ha belegg för det du påstår. Beakta relevanta centrala begrepp för din text
5. Beskrivning av barnens skriftspråkliga miljö
6. Beskrivning av barnen, samt deras tankar om läsning och skrivning
7. Max 10 sidor (här ingår inte försättsblad, innehållsförteckning, referenslista samt bilagor)
8. Tydlig struktur
9. God språkanvändning
10. Referenser och referenslista på vedertaget sätt. Se häfte med Skrivråd som tillhandahållits i kursen
11. God analytisk förmåga och kunskap som är väl förankrad i kursens innehåll

Godkänd examination av kartläggningen måste **uppfylla alla kriterierna 1–4 och ytterligare minst 3 av de resterande 7**. Därutöver krävs att den studerande visar aktivt deltagande vid examinationsseminariet (se sidan 8 för vad som ingår i ett aktivt deltagande).

För **Väl Godkänd** förväntas att kriterierna **1–11** är uppfyllda. Vid bedömningen läggs särskild tonvikt på punkt 11.

Kriterier för bedömning av opponentskap

Opponenten går kort igenom arbetet med dess syfte, metod, resultat och slutsatser och genomför därefter en kritisk genomgång av arbetet.

Opponenten håller sig till innehållsliga frågor av betydelse:

1. Är metoden för arbetet tydligt redovisad?
2. Vilka är resultaten? Är de klart redovisade? Finns det exempel som styrker resultaten?
3. Hur drar författaren slutsatser? Finns det ”täckning” för dem?
4. Hur används centrala begrepp för området?
5. Är bakgrundsfaktorerna väl beskrivna (exempelvis skildring av barnen och den skriftspråkliga miljön)
6. Är arbetet klart disponerat?
7. Finns det en ”röd tråd” i arbetet? Kan man följa författarens tankegång?
8. Är språket klart och entydigt?
9. Är noter/referenser tydliga? Är det klart vem som säger vad? Är referenslistan vedertaget skriven?
10. Helhetsomdömet värderas

Godkänd opposition måste omfatta **alla kriterierna 1–4 och ytterligare minst 3 av de resterande 6**. Därutöver krävs att den studerande lämnar en **skriftlig sammanställning av sin opposition** (högst 2 A4-sidor) till examinerande lärare. Sammanställningen ska innehålla en kort sammanfattning av arbetet, samt arbetets styrkor och svagheter.

Examinationsuppgift

(ifylles av student)

Planering/Arbetsgång

förskola

Studentens namn: _____ Personnummer: _____

Kurskod: _____ Grupp: _____

Vad är målet/syftet med momentet? Referera också till styrdokumentet.

Momentets

innehåll: _____

Introduktion av momentet: _____

Genomförande: _____

Avslutning: _____

Annat att tänka på inför momentet: _____

Eventuell uppföljning av momentet: _____

Utvärdering: _____

Vad kan jag utveckla? _____

Examinationsuppgift

(ifylles av student)

Planering/Arbetsgång

f-klass - skola

Studentens namn: _____ Personnummer: _____

Kurskod: _____ Grupp: _____

Momentets innehåll: _____

Mål/syfte: _____

Koppling till styrdokument/kursplan:

Klass/grupp och enhet: _____

Antal barn/elever och ålder: _____

Tidsomfång:

Fånga uppmärksamhet och inledning: _____

Genomgång och instruktion: _____

Barnens/elevernas arbete (enskilt, par, grupp): _____

Extrauppgift med anknytning: _____

Redovisning(elevernas): _____

Avslutning: _____

Utvärdering (tillsammans med elever):

Uppnåddes mål och syften? Om inte, varför? _____

Vad har jag lärt mig? _____

Handledarrespons

Studentens namn: _____

Handledarens respons på utförda moment kopplade till kursens innehåll:

Handledarens råd till studenten:

Studenten har genomfört minst tre högläsningstillfällen

Handledarens namnteckning och telefonnummer:

Modell för textgranskning

bilaga 7

Textgranskningsschemat är tänkt att hjälpa dig att granska litteraturen kritiskt. Dina egna reflektioner är det mest betydelsefulla när du läster texten.

Vem är författaren och vilken är bokens bakgrund?

Vilken är bakgrunden till texten? I vilket samhälle har texten kommit till? Vilket språk är boken skriven på? Vad vet du om författaren? Har författaren någon vetenskaplig position? I så fall, vad kan du se av den i texten?

Bokens syfte och budskap

Varför har författaren skrivit texten, tror du? Vilket är syftet? Vad är det för problem författaren har att lösa? Vilket/vilka är de centrala frågorna som texten avser att behandla? Vilket ärende har författaren? Vad är viktigt att veta för att du skall kunna förhålla dig till det lästa?

Centrala begrepp och argument

Vilka är de centrala begreppen? Hur ser argumentationen ut? Vad förs fram som stöd för denna? Förs motargument fram? Hur betar sig författaren då hon/han försöker övertyga dig om sin tes? Exemplifiera gärna.

Bedömning av texten

Vilka poänger tycker du att texten har? På vilken grund tycker du så? Hur förhåller sig texten till andra texter i närliggande texttraditioner? Vilka är dina kritiska kommentarer? Vad talar eventuellt mot textens teser? Vad är det som inte sägs i texten?

Sammanfattning

Vad har texten tillfört ditt tänkande? Vilka frågor ställer du dig efter att ha läst boken? Vad vill du diskutera? Har du i någon tidigare kurs berört området? Finns några likheter eller i skillnader i behandlingen av innehållet?

Övrigt

Finns det något annat som du tycker behöver diskuteras?

På senare år har det inom lärarprogrammets olika delar lagts ökad vikt vid vetenskapligt skrivande. Uppsats- och rapportskrivande återkommer därför som ett centralt moment i många kurser. Tyvärr har det parallellt med denna utveckling också skett en ökning av antalet fall av uppsatsplagiat, både inom universitetet och i skolan, vilket bland annat kan hänföras till tillgängligheten av olika former av hemsidor och färdiga uppsatser på Internet.¹

Den definition av fusk och plagiat som Linköpings universitets disciplinnämnd utgår ifrån finns i Högskoleförordningen (10 kap. 1 §):

Disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som

1. med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när studieprestation annars skall bedömas . . .²

Enligt Hult och Hult (2003) är fusk och plagiat en medveten handling, men det finns däremot inga objektiva kriterier för vad som räknas som sådant. Det beror helt enkelt på i vilket sammanhang denna handling företagits, och vilka instruktioner läraren gett.³

När vi på lärarutbildningen ska bedöma vad som är plagiat utgår vi från vad universitetets disciplinnämnd bedömt vara plagiat i några tidigare fall, och det visar sig att detta stämmer väl överens med vad lärare och studenter vid universitetet anser vara plagiat/fusk.⁴ Givet ovanstående definition av fusk och plagiat kan säkert många ”snedsteg” vara gränsfall, men i följande stycke räknar vi upp de handlingar som vi anser bryter mot vetenskaplig kod såväl som universitetets regelverk.

Ett plagiat är något som studenten 1. *inte har skrivit själv*, utan som har tagits från någon annan författare, – antingen genom att skriva av eller att kopiera från en källa, t.ex. en bok, artikel eller hemsida, – och som 2. *saknar en ordentlig källhänvisning* som visar var det avskrivna/kopierade har sitt ursprung. Det står naturligtvis studenten fritt att referera och citera källor – det ska man göra i en vetenskaplig uppsats – men det måste klart framgå vilka dessa källor är. Studenten måste ge originalkällorna erkännande för den information som de står för. Nu ska detta inte överdrivas genom att ha en not eller parentes efter varje ord eller mening, utan man kan samla ihop flera källhänvisningar i samma not/parentes efter ett kortare avsnitt. Dock ska man alltid ha en källhänvisning med sidor direkt efter ett citat.

Långa stycken av en uppsats utan källhänvisningar leder till misstanke om plagiat, t.ex. att uppsatsen skulle vara tagen från någon databas på Internet. Bland de uppsatser som blivit fälda för plagiat i disciplinnämnden kan man notera att där nästan helt saknas källhänvisningar, och de få som finns är ofta vilseledande, d.v.s. de leder till fel källor. Som verktyg för att komma tillrätta med plagiat använder vi oss i vissa kurser av databasen URKUND, till vilken studenten ska skicka sin examinations- och/eller fördjupningsuppgift.⁵ Denna nättjänst kan dock inte

¹ Se t.ex. DN 2005-06-07, www.dn.se/DNet/road/Classic/article/0/jsp/print.jsp?&a=424862, 2005-06-08; *Lärarnas tidning* nr. 16 2005.

² Citerat i Hult, Åsa och Håkan Hult. 2003. *Att fuska och plagiera – ett sätt att leva eller ett sätt att överleva?* CUL-rapporter nr. 6. Linköping: Linköpings universitet, s. 11.

³ Hult och Hult 2003 s. 11.

⁴ Se Hult och Hult 2003 s. 29, 33.

⁵ URKUND är en skandinavisk databas och nättjänst för att motverka plagiat som har utvecklats i samarbete med pedagogiska institutionen vid Uppsala universitet. För mer information, se www.orkund.se.

svara på om en text är plagierad eller ej, men visar på delar av texten som bör kontrolleras för att kunna avgöra om det rör sig om plagiat.

Kunskapssyn, lärande och didaktik

Till sist kan det vara på sin plats att koppla frågan om fusk och plagiat till kunskapssyn och lärande. Plagiat är ett uttryck för att studenten fokuserar på att klara kurser och få betyg på ett felaktigt sätt. För den student som i första hand vill *lära sig* blir examinationstillfället ett lärtillfälle.⁶ För alla studenter – och kanske speciellt blivande lärare – bör bildning gå före utbildning, och sett från den synvinkeln är själva *skrivprocessen* något av det mest lärorika man kan ägna sig åt.

Ökningen av uppsatsplagiat i skolan ställer också nya krav på dem som läser på lärarprogrammet. Mycket talar för att dagens och framtidens lärare behöver vara kompetenta användare av informations- och kommunikationsteknik och dessutom goda vetenskapliga skribenter och stilister, bl.a. för att kunna känna igen och stävja olika former av plagiat. Men lärare behöver även omfatta och förmedla en kunskapssyn där skrivande som process och lärtillfälle betonas.

⁶ Hult och Hult 2003 s. 17.